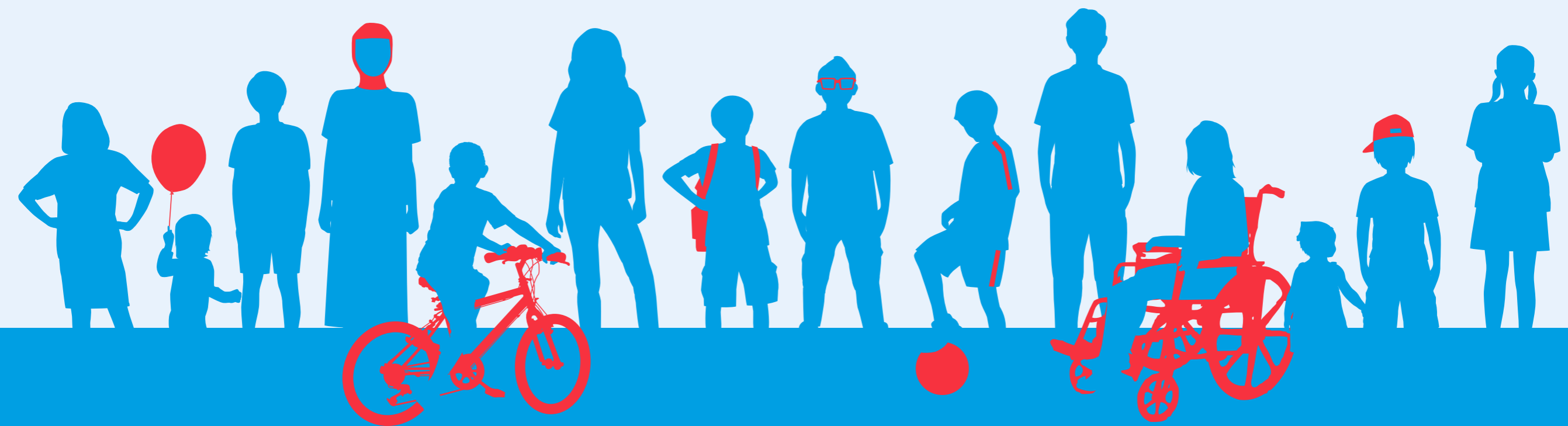


de Kinderombudsman

Jaarverslag 2015



Inhoudsopgave

Marc Dullaert over vijf jaar kinderombudsman	3
2011 – 2016: vijf jaar kinderombudsman	5
Kinderombudsman: wat eraan voorafging	5
De kinderombudsman: taken en bevoegdheden	5
Kinderrechtenmonitor	6
Belangrijke thema's 2011- 2016	7
Armoede	7
Kindermishandeling	7
Jeugdzorg	8
Vreemdelingenkinderen	9
Onderwijs	10
Internationaal	11
Feiten en cijfers	13
Organisatie	13
Financiën	13
Klachtbehandeling in cijfers	14
Onderzoeken	15

Marc Dullaert over vijf jaar Kinderombudsman

Wij laten van je horen

Marc Dullaert, de eerste Kinderombudsman van Nederland. Na vijf jaar het ambt van Kinderombudsman te hebben vervuld, loopt op 1 april 2016 zijn ambtstermijn af. Marc Dullaert blikt terug op vijf jaar Kinderombudsman:

“Het woord ‘ombudsman’ komt uit het Zweeds. Het betekent vertegenwoordiger, stem van het volk. De Kinderombudsman is de stem van kinderen. Daarom gebruiken we ook de slagzin ‘wij laten van je horen’. Dit instituut is een Hoog College van Staat. Onze taak is om tegenwicht te bieden aan de overheid en instellingen op het terrein van kinderrechten. Kritisch en onafhankelijk.

Veel mensen denk dat Nederland voor kinderen het paradijs van de wereld is. Nederland is inderdaad een fantastisch land qua onderwijs, zorg, welvaart, noem maar op. Maar mensen vergeten dat ook in ons land er een grote groep kinderen is die in de knel zit. Zij leven in armoede, gaan gebukt onder vechtscheidingen of mishandeling, ze zitten thuis omdat er voor hen geen passend onderwijs is of ze leven in onzekerheid in asielzoekerscentra. Deze kinderen zijn weinig zichtbaar en tegelijk enorm afhankelijk en kwetsbaar. De Kinderombudsman is er voor alle kinderen, maar voor deze kinderen in het bijzonder.

Het is mijn taak als Kinderombudsman om erop toe te zien dat de rechten van kinderen worden nageleefd. Het VN Kinderrechtenverdrag is hierbij onze leidraad. Een verdrag dat de Nederlandse regering heeft ondertekend en heeft beloofd zich eraan te houden. Ik adviseer - gevraagd en ongevraagd - de overheid en organisaties in het onderwijs, de jeugdhulp, de kinderopvang en de gezondheidszorg. Daarnaast kunnen mensen bij de Kinderombudsman terecht met hun klachten en geven we voorlichting over kinderrechten. Ook is het zo dat de Kinderombudsman al voordat wet-en regelgeving tot stand komt vaak gevraagd wordt om te adviseren.

Kinderrechtenmonitor

Toen ik vijf jaar geleden als eerste Kinderombudsman begon, zocht ik cijfers over de vraag hoe het staat met de naleving van kinderrechten in Nederland. Die gegevens waren er niet of alleen op onderdelen. Een van de eerste zaken die ik toen heb geïnitieerd is de Kinderrechtenmonitor. Daarin leggen we jaarlijks de feitelijke situatie in Nederland langs de lat van het Kinderrechtenverdrag. Hoe staat het met kinderen in armoede? Worden de rechten van kinderen in justitiële inrichtingen goed nageleefd? Hoe worden vluchtelingenkinderen behandeld? Hoe staat het met onderwijs? Die Kinderrechtenmonitor is uniek in Europa en ik ben echt trots op het resultaat.

De Kinderrechtenmonitor is uiteindelijk een soort kompas geworden op basis waarvan ik als Kinderombudsman thema's kan agenderen. Zo zijn de resultaten van deze monitor voor mij aanleiding geweest om onderzoek te doen naar vechtscheidingen en kindermishandeling. Op basis van onderzoek formuleren we conclusies en aanbevelingen, maar daar wil ik het niet bij laten. Als ik een probleem constateer, dan wil ik dat het wordt opgelost.

Neem het thema armoede. Uit ons onderzoek in 2013 bleek dat toen slechts drie gemeenten in hun armoedebelief zich richten op kinderen. We hebben gemeenten toen geadviseerd een kindpakket op te stellen. Dit pakket bevat tenminste de meest noodzakelijke behoeften voor kinderen, aangevuld met zaken om mee te kunnen doen in de samenleving. Denk hierbij aan vouchers voor kleding, zwemlessen en toegang tot het lokale openbaar vervoer. Inmiddels hebben tientallen gemeenten zo'n kindpakket ingevoerd.

Voelsprietten

De afgelopen vijf jaar weten steeds meer ouders, kinderen en professionals ons te bereiken met klachten en signalen. Het aantal is sinds 2011 met bijna 350% toegenomen. Deze mensen en hun verhalen zijn onze voelsprietten in de maatschappij en kunnen voor ons een reden zijn om een onderzoek te starten. Soms is het een individueel verhaal dat ons in beweging zet, een andere keer zien →

we een ontwikkeling in de cijfers of komen we op onderwerpen door logisch na te denken.

Ook verhalen in de krant, die staan voor ontwikkelingen in de maatschappij, kunnen een belangrijke graadmeter zijn. Het thema pesten bijvoorbeeld is aan het rollen gekomen doordat in korte tijd een jongen en een meisje zich van het leven beroofden. Vermoedelijk omdat zij werden gepest. Pesten werd door velen gezien als iets wat erbij hoort, iets van alle tijden. Maar als je structureel wordt gepest, draag je dat je leven met je mee. Samen met staatssecretaris Dekker van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heb ik een plan gemaakt om pesten aan te pakken. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in de wet Sociale Veiligheid die per 1 augustus 2015 van kracht is. Scholen moeten zorgen voor veiligheid. Dat wordt gemonitord en gecontroleerd door de onderwijsinspectie.

Buiten de paden

Het levert ons veel op door een beetje buiten de paden te lopen; zaken anders aanpakken dan van ons wordt verwacht, ongeacht de weerstand die we daarmee soms oproepen. Ik heb om te laten zien dat het kinderpardon niet rechtvaardig is dossiers openbaar gemaakt – geanonimiseerd uiteraard – om invoelbaar te maken wat het voor gewortelde kinderen betekent om te leven onder de dreiging van uitzetting.

Hetzelfde geldt voor de decentralisatie van de jeugdzorg. Een immense operatie die gepaard gaat met complexe processen, gekorte budgetten en nieuwe verhoudingen. Mensen zeggen dat het een aantal jaar duurt, voordat je kan zien wat de effecten zijn van de decentralisatie en of het is geslaagd. Een kind mag echter nooit de dupe zijn van de wijze waarop we de zorg organiseren. Hij heeft te allen tijde recht op de best mogelijke zorg. Daarom monitor ik de overgang van de zorg naar gemeenten vanaf de eerste dag en dan niet vanuit processen, instanties en professionals, maar vanuit het perspectief van kinderen en jongeren.

Bevlogenheid

De afgelopen vijf jaar hebben mijn team en ik een groot aantal onderwerpen op de maatschappelijke agenda gezet, problemen aangekaart en oplossingen geopperd. We hebben ons maximaal ingezet en boven de partijen gestaan. Dat werkt soms schurend en dat is precies de bedoeling. Dit alles met uiteindelijk één doel: de situatie van kinderen en jongeren in Nederland verbeteren.

We werken met een klein team en we werken heel nauw samen. Dit is een organisatie met bevlogenheid als belangrijkste asset. De ziel van de organisatie is onze betrokkenheid bij kinderen. Achter dossiers en achter cijfers zitten kinderen, een gezicht en een leven. Als je misstanden ziet, wil je wat doen. We zijn ons ervan bewust

dat we voor veel kinderen het verschil kunnen maken.

Voor mijzelf sluit ik een bijzondere periode af. Vijf jaar lang heb ik me als Kinderombudsman met hart en ziel ingezet voor de rechten van kinderen. Ik ben dankbaar voor het werk dat ik heb mogen doen, maar het is ook moeilijk om te stoppen in de wetenschap dat het nog lang niet gereed is. Ik voel me als een raceauto die tot stilstand komt. Ik hoop dat de volgende Kinderombudsman ook onafhankelijk kan zijn en vrijuit zijn of haar stem kan laten horen voor de kinderen in Nederland. Dat is mijn vurige wens.” ←

Marc Dullaert

de Kinderombudsman

1. 2011 – 2016: vijf jaar Kinderombudsman

Kinderombudsman: wat eraan voorafging

Het Kinderrechtenverdrag werd in november 1989 aangenomen in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Het Kinderrechtenverdrag is op 2 september 1990 in werking getreden, waarmee kinderen en jongeren tot 18 jaar een eigen Mensenrechtenstatuut verworven. Met het bekrachtigen van dit verdrag is een Staat verplicht kinderrechten te respecteren en gevolgt te geven aan de aanbevelingen van het Kinderrechtencomité in Geneve en haar richtinggevende *General Comments*. In *General Comment No. 2* dringt het Comité erop aan dat Staten een onafhankelijk instituut instellen dat toezicht houdt op de implementatie van het Kinderrechtenverdrag en kinderrechten promoot. Eén van de middelen om aan bovengenoemde taken uitvoering te geven is de instelling van een Kinderombudsman in Nederland.

Nederland ratificeerde het Kinderrechtenverdrag op 6 februari 1995 en op 8 maart 1995 werd het van kracht. De kinderen in Nederland hebben nog lang moeten wachten op een Kinderombudsman. Het VN-Kinderrechtencomité heeft hier tien jaar lang op aangedrongen. Unicef en Defence for Children pleitten ook voor de aanstelling van een Kinderombudsman die als toezichthouder op de kinderrechten kan optreden. De Eerste Kamer stemde uiteindelijk 15 juni 2010 in

met het initiatiefwetsvoorstel van mw. Kadija Arib om te komen tot de aanstelling van een Kinderombudsman. Marc Dullaert is vervolgens op 15 februari 2011 door de Tweede Kamer benoemd als eerste Kinderombudsman van Nederland, waarna hij op 1 april 2011 van start is gegaan.

De Kinderombudsman: taken en bevoegdheden

De Kinderombudsman komt op voor de rechten van kinderen in Nederland. Hij controleert of de kinderrechten in Nederland worden nageleefd door de overheid, maar ook in het onderwijs, de kinderopvang, jeugdzorg en de gezondheidszorg. De Kinderombudsman adviseert – gevraagd en ongevraagd – het parlement en organisaties en maakt mensen bewust van de kinderrechten. Zo verbetert hij de positie van kinderen en jongeren in Nederland. Natuurlijk adviseert de Kinderombudsman ook kinderen en jongeren over manieren waarop ze voor hun rechten kunnen opkomen.

De Kinderombudsman is een Hoog College van Staat en is naast Kinderombudsman ook substituut ombudsman van de Nationale ombudsman. De Kinderombudsman heeft een eigen mandaat, taken en bevoegdheden en legt – met dit eigen jaarverslag – zelfstandig verantwoording af aan de Eerste en Tweede Kamer.

Ambitie

De Kinderombudsman wil dat alle kinderen in Nederland en Caribisch Nederland opgroeien in een veilige omgeving, oftewel een omgeving waar hun kinderrechten worden gerespecteerd en nageleefd. Om dat te bereiken nemen we de rol van 'waakhond', 'luis in de pels' en kritische vriend aan. Wij zijn voor iedereen bereikbaar en geven onafhankelijk en deskundig advies. We zoeken kinderen en jongeren actief op en gaan het land in om speeches, workshops en interviews te geven en we vragen op die manier aandacht voor de situatie van kinderen in Nederland. Zo verbeteren wij de positie van kinderen en jongeren in Nederland.

De Kinderombudsman is vijf dagen per week bereikbaar voor vragen over kinderrechten en het Kinderrechtenverdrag. Ook kan iedereen bij de Kinderombudsman terecht die vindt dat er kinderrechten worden geschonden. Dan kan er een klacht of een signaal worden ingediend. Het team van de Kinderombudsman beantwoordt de vragen en beoordeelt de klachten van burgers over het schenden van kinderrechten door de overheid, organisaties in de jeugdzorg, gezondheidszorg, kinderopvang of het onderwijs. Sinds 2015 heeft een aantal grote steden ook een lokale →

Kinderombudsman. Zij kunnen naar aanleiding van een klacht een onderzoek instellen naar de eerbiediging van de rechten van jeugdigen door een bestuursorgaan. Dit laat onverlet dat een klacht ook altijd bij de Kinderombudsman kan worden ingediend.

Kinderrechtenmonitor

De Kinderombudsman publiceert jaarlijks de Kinderrechtenmonitor. Deze monitor brengt in beeld hoe het staat met de rechten van kinderen in Nederland. Aan de hand van cijfers, nieuwe wetgeving, relevante rechterlijke uitspraken, beleidsontwikkelingen en onderzoeken geeft deze monitor inzicht in de ontwikkelingen waarmee kinderen en jongeren te maken hebben.

De Kinderrechtenmonitor is een belangrijke bron van informatie voor alle mensen die werken met of voor kinderen. Ook voor de Kinderombudsman is de monitor een kompas geworden op basis waarvan hij thema's agendeert. Informatie uit de Kinderrechtenmonitor was vaak aanleiding om een onderzoek te starten. De Kinderrechtenmonitor is een longitudinale studie, die uniek is in Europa. In het najaar van 2016 wordt de monitor voor de vijfde keer gepresenteerd. Omdat de Kinderombudsman 5 jaar bestaat, zullen we in deze editie van de monitor terugblikken en vooruitkijken. ←

2. Belangrijke thema's 2011- 2016

A. Armoede

De Kinderombudsman heeft het onderwerp kinderen in armoede regelmatig geagendeerd. Een thema dat helaas actueel blijft en dat de Kinderombudsman de afgelopen jaren intensief heeft gemonitord. In 2013 opende de Kinderombudsman een meldpunt voor kinderen in armoede. Hij ontving ruim 700 persoonlijke verhalen over hoe het is om in Nederland in armoede te leven. Dit meldpunt is de start van het onderzoek naar kinderen in armoede. De Kinderombudsman heeft voor dit onderzoek het armoedebeleid van gemeenten geïnventariseerd. Hieruit bleek dat slechts een zeer beperkt aantal gemeenten specifiek aandacht heeft voor kinderen in armoede. De Kinderombudsman heeft in zijn rapport *Kinderen in Armoede* (juni 2013) gemeenten gevraagd beleid te ontwikkelen, speciaal gericht op kinderen die opgroeien in armoede en geadviseerd om in te zetten op hulp die direct ten goede komt aan de sociale, geestelijke en lichamelijke ontwikkeling van kinderen. Hij adviseerde gemeenten een kindpakket in te stellen voor alle kinderen in een huishouden met een besteedbaar inkomen onder de norm van 120% van het sociaal minimum. Dit pakket bevat tenminste de meest noodzakelijke behoeften voor kinderen, aangevuld met zaken om mee te kunnen doen in de samenleving. Denk hierbij aan vouchers voor winter- en zomerkleren en lessen voor een zwemdiploma, een bibliotheekpasje, toegang tot lokaal openbaar vervoer en deelname aan een wekelijkse activiteit ter

ontspanning of sportieve of culturele ontwikkeling. Ook riep de Kinderombudsman gemeenten op om intensief samen te werken met publiek-private organisaties, die zich inzetten voor kinderen in armoede. Om voortdurend aandacht te vragen voor kinderen in armoede en het kindpakket heeft de Kinderombudsman hierover een groot aantal speeches gehouden, themabijeenkomsten georganiseerd en werkbezoeken afgelegd. Ook heeft de Kinderombudsman een handreiking gepubliceerd om gemeenten te helpen een kindpakket te realiseren. Naar schatting heeft 1 op de acht gemeenten nu een kindpakket. Staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken heeft onlangs aan de Kinderombudsman gevraagd een vervolgonderzoek te doen naar hoe gemeenten omgaan met het bestrijden van armoede onder kinderen.

B. Kindermishandeling

De aanpak van kindermishandeling heeft voor de Kinderombudsman hoge prioriteit. Zowel qua ernst als omvang is kindermishandeling een groot probleem. In Nederland zijn naar schatting jaarlijks 118 duizend kinderen slachtoffer van mishandeling. Kindermishandeling is een directe inbreuk op het recht van het kind om in veiligheid op te groeien en beschermd te worden tegen misbruik en mishandeling. Vlak na zijn aanstelling in 2011 vroeg de Kinderombudsman aan een aantal organisaties

die deskundig zijn op het gebied van kindermishandeling en het Kinderrechtencollectief om een rapport uit te brengen over de manier waarop kindermishandeling in Nederland doeltreffend kan worden aangepakt.

De Kinderombudsman zoomde in 2014 - met het oog op de aankomende decentralisatie van de jeugdhulp - in op de rol van gemeenten bij de aanpak van kindermishandeling. Hij constateerde toen in zijn rapport *Preventie van kindermishandeling in gemeenten*, dat gemeenten mishandelde kinderen en risicogroepen onvoldoende in beeld hebben en dat ze niet weten of hun aanpak van kindermishandeling effectief is. Ook heeft de Kinderombudsman meerdere malen de Tweede Kamer geadviseerd over de invoering en verbetering van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

De Kinderombudsman heeft in september 2015 als voorzitter van het Europese Netwerk voor Kinderombudsmannen het rapport *Tackling violence against children in Europe* gepubliceerd over de Europese aanpak van Kindermishandeling. Hierin concludeerde hij dat Europese landen in staat zijn om het aantal slachtoffers van kindermishandeling met 25 procent te verminderen, mits zij bereid zijn een aantal effectief bewezen maatregelen in te voeren. Hij noemde tien maatregelen, waarvan onderzoek heeft uitgewezen dat zij kindermishandeling drastisch kunnen verminderen. Het gaat onder andere om betere screeningsmethoden, het stimuleren →

van positief opvoeden, trainen van professionals om mishandeling te signaleren en betere behandeling van slachtoffers. Dit rapport is omarmd door Marta Santos Pais, Special Representative of the Secretary-General on *Violence against Children* van de Verenigde Naties.

C. Jeugdzorg

De Kinderombudsman volgt de decentralisatie van de jeugdhulp sinds zijn aantreden op de voet. Hij schreef in 2012 een advies aan de Tweede Kamer en ook bij de behandeling in de Eerste Kamer heeft hij zijn visie gepresenteerd. Daarnaast heeft hij – samen met toenmalig staatssecretaris Teeven (Venj), staatssecretaris Van Rijn (VWS) en minister Plasterk (BZK) Denemarken bezocht, waar de zorg al eerder was gedecentraliseerd.

De Kinderombudsman heeft in aanloop naar de transitie aangegeven achter de uitgangspunten te staan van de decentralisatie van de jeugdhulp. Hij is van mening dat op de langere termijn belangrijke kwaliteitswinst te halen valt door de stelselwijziging. Mede door het tempo waarin de transitie tot stand is gekomen en de bezuinigingen op de jeugdhulp die tegelijkertijd worden doorgevoerd, verwacht hij echter ook problemen die aanzienlijke gevolgen kunnen hebben voor kinderen.

De Kinderombudsman heeft sinds de invoering van de

decentralisatie gemonitord of kinderen na de decentralisatie de zorg en hulp krijgen waar zij recht op hebben. In het eerste rapport in april 2015 constateerde de Kinderombudsman dat de toegang tot de jeugdhulp nog niet goed genoeg is georganiseerd en hij vreesde dat kinderen die hulp nodig hebben niet tijdig in beeld zijn. In oktober 2015 concludeerde hij dat gemeenten omwille van de kosten steeds vaker op de stoel van de hulpverlener gaan zitten. Zij stellen financiële belangen dan boven het belang van het kind. In maart 2016 volgde het derde rapport over het jaar 2015.

Hierin constateerde de Kinderombudsman dat de zorgen over de deskundigheid van de wijkteams niet zijn verdwenen en ook de toegang tot de hulp en de aanbodgerichte werkwijze een knelpunt blijven. Daarnaast lijken er als gevolg van de decentralisatie extra wachtlijsten te ontstaan. De Kinderombudsman is van mening dat de monitoring van de decentralisatie moet worden voortgezet.

Jeugdzorg achttien plus

De Kinderombudsman benadrukte in mei 2015 dat de jeugdhulp niet zomaar kan stoppen, zodra een kind achttien jaar wordt. In zijn rapport *'Ik kan het (niet) zelf'* vroeg de Kinderombudsman aandacht voor de circa 6.000 jongeren met een kindbeschermingsregel die jaarlijks volgens de wet volwassen worden. Ze mogen dan zelf beslissen of ze nog gebruik willen maken van hulp, terwijl ze vaak niet in staat zijn de gevolgen van

hun eigen handelen te overzien.

De Kinderombudsman riep op tot het nemen van passende maatregelen voor deze duizenden jongeren. Hij adviseerde hulpverleners om in het zestiende levensjaar te starten met het opstellen van een hulpvoortzettingsplan, waarin de hulpbehoefte van de jongere in kaart wordt gebracht. De Kinderombudsman adviseerde eveneens om – indien nodig – voor het achttiende jaar een bewindvoerder, mentor of curator aan te stellen.

Waarheidsvinding

De Kinderombudsman heeft op verzoek van de Tweede Kamer in 2013 onderzocht of in de jeugdzorgketen voldoende aan waarheidsvinding wordt gedaan. De centrale onderzoeksvraag was of Bureau Jeugdzorg (BJZ) en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) voldoende doen om in hun rapportages feiten te controleren. Deze rapportages zijn voor rechters de basis voor ondertoezichtstellingen en uithuisplaatsingen.

De Kinderombudsman concludeerde in zijn rapport 'Is de zorg gegrond' dat er met enige regelmaat fouten worden gemaakt in de rapportages die ten grondslag liggen aan ingrijpende maatregelen als uithuisplaatsing of ondertoezichtstelling van kinderen. De Kinderombudsman stelde dat Bureau Jeugdzorg, AMK en de Raad voor de Kinderbescherming onvoldoende garanties hebben ingebouwd om fouten in feitenonderzoek en rapportages te →

minimaliseren. Zo moet er onder andere een heldere scheiding komen tussen feiten en meningen en moet hoor- en wederhoor standaard worden opgenomen in de rapportages.

Vechtscheidingen

De Kinderombudsman heeft in 2014 het rapport *'Vechtende ouders, het kind in de knel'* gepubliceerd over het voorkomen van vechtscheidingen. Hij vroeg hierin aandacht voor de naar schatting 16.000 kinderen die ernstige last hebben van de scheiding van hun ouders. Jaarlijks komen daar zo'n 3.500 nieuwe kinderen bij. Uit onderzoek is bekend dat het niet de scheiding schadelijk is voor kinderen, maar wel een voortdurende strijd waarbij ouders elkaar beschuldigen, beschimpen en bevechten.

De Kinderombudsman signaleerde dat het huidige systeem escalatie in de hand werkt en het mogelijk maakt om eindeloos te procederen. Hij benoemde de perverse prikkel voor advocaten, die per zitting betaald worden: het loont om te procederen in plaats van met elkaar om de tafel te gaan. Ook wil de Kinderombudsman dat bij een vechtscheidingen sneller een bijzonder curator wordt benoemd, een rechtsfiguur die de stem van het kind vertolkt, zodat de kinderen in bescherming worden genomen.

In maart 2016 publiceerde de Kinderombudsman een vervolg op het rapport over vechtscheidingen: een onderzoek naar de rol van de advocaat als preventieve schakel bij (v)echtscheidingen.

Bijzondere Curator

De Kinderombudsman deed in 2012 al onderzoek naar de rol van de bijzondere curator. De Kinderombudsman heeft toen onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor minderjarigen om hun recht te halen of gehoord te worden bij een rechter als het gaat om hun verzorging en opvoeding. Hieruit bleek dat er grote onbekendheid is met het bestaan van de bijzondere curator en de situaties waarin deze uitkomst kan bieden. Rechtbanken hanteerden geen duidelijke lijn in de benoeming van bijzondere curatoren en ook zijn er geen kwaliteitsnormen waaraan de bijzondere curator moet voldoen. Op aandringen van de Kinderombudsman hebben de rechtbanken in april 2014 richtlijnen opgesteld voor de benoeming van een bijzondere curator.

Marc Dullaert heeft op 24 maart 2016 de Peter Hoefnagelprijs - ontvangen, omdat hij zich op bijzondere wijze heeft ingezet voor kinderen in de knel bij (vecht)scheidingen. De Stichting tot behoud en voortzetting van Hoefnagels Methodische Mediation reikt één keer in de drie jaar de Hoefnagelprijs uit.

D. Vreemdelingenkinderen

De Nederlandse overheid heeft volgens het VN Kinderrechtenverdrag de plicht om te zorgen voor alle kinderen die zich binnen onze landsgrenzen bevinden, ongeacht hun nationaliteit. De Kinderombudsman heeft meerdere malen aandacht gevraagd voor

de rechten van vreemdelingenkinderen.

Zo vroeg de Kinderombudsman in 2012 aandacht voor het vreemdelingenbeleid. Hij is van mening dat er te weinig oog is voor de positie en belangen van vreemdelingenkinderen in de asielprocedure. De ouders staan in de procedure centraal en niet het belang van het kind. De schadelijke gevolgen van langdurige procedures en verblijf in Nederland voor de ontwikkeling, identiteit en gezondheid van kinderen worden dan ook nauwelijks meegenomen bij de beoordeling van een verblijfsaanvraag. Dit terwijl uit internationaal en nationaal wetenschappelijk onderzoek blijkt dat er schade kan optreden bij kinderen als zij langdurig in onzekerheid verblijven over hun toekomst en ook uitzetting nadelige effecten kan hebben als een kind eenmaal geworteld is in het gastland.

Gezinshereniging

De conclusie dat het belang van het kind niet voorop staat in asielprocedures trok de Kinderombudsman ook in zijn onderzoek naar gezinshereniging in mei 2013. De Kinderombudsman heeft toen onderzocht in hoeverre het Nederlandse beleid met betrekking tot de nareisprocedure voor kinderen en de uitvoering daarvan door de IND in overeenstemming was met het VN Kinderrechtenverdrag. Aanleiding voor dit onderzoek was het feit dat het percentage afwijzingen toen sterk steeg, van 12 procent in 2008 naar 83 procent in 2011. De Kinderombudsman concludeerde dat →

Klacht gezinshereniging

De Kinderombudsman onderzoekt in 2015 een klacht van een moeder over de herenigen met haar drie minderjarige dochters. De meisjes van 9, 10 en 11 jaar moesten een lange reis maken van Jemen naar Addis Abeba in Ethiopië om volgens de regels van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) te kunnen bewijzen dat zij inderdaad de kinderen zijn van een in Nederland wonende Somalische vrouw. De Kinderombudsman concludeerde dat de IND onjuist heeft gehandeld in deze zaak. Marc Dullaert: “De IND heeft met deze starre houding deze meisjes onnodig in gevaar gebracht. De drie meisjes zijn inmiddels herenigd met hun moeder in Nederland.

de Nederlandse overheid eisen aan gezinshereniging stelt, die niet te rechtvaardigen zijn vanuit het belang van het kind. Medewerkers van de Kinderombudsman brachten voor dit onderzoek een bezoek aan Addis Abeba en Nairobi om te spreken met kinderen die in afwachting waren van een besluit voor gezinshereniging.

Kinderpardon

De Kinderombudsman was in 2014 verheugd met het kabinetsbesluit voor een kinderpardon. De uitwerking hiervan was echter teleurstellend. Ondanks de toezegging van voormalig

staatssecretaris van Veiligheid en Justitie dat hij het kinderpardon ruimhartig zou uitvoeren, ziet de Kinderombudsman dit in de praktijk niet terug. Veel kinderen komen – ondanks dat zij al jaren in Nederland wonen – niet in aanmerking vanwege de strikte voorwaarden die aan het kinderpardon worden gesteld. De Kinderombudsman pleitte meerdere malen voor een rechtvaardig kinderpardon, zodat kinderen die hier zijn geworteld ook hier een toekomst kunnen opbouwen.

Vluchtelingenkinderen

De Europese Kinderombudsmannen hebben in september 2015 – op initiatief van Marc Dullaert de Taskforce Children on the Move opgericht. Deze Taskforce wil erop toezien dat Europese leiders de rechten van vluchtelingenkinderen respecteren. Marc Dullaert bezocht in dit kader in december 2015 twee vluchtelingenkampen in Macedonië. Vervolgens publiceerde hij in januari 2016 het rapport *Safety and fundamental rights at stake for children on the move*. De Europese Kinderombudsmannen constateerden in dit rapport dat vluchtelingenkinderen grote veiligheidsrisico's lopen tijdens hun reis naar en door Europa. Het gaat daarbij om dood, ziekte, mensenhandel, gescheiden raken van hun ouders, afpersing door smokkelaars, uitbuiting en misbruik.

De Kinderombudsman publiceerde in februari 2016 het onderzoek *Wachten op je toekomst* naar de situatie van vluchtelingenkinderen in opvanglocaties in Nederland. Hij stelde dat sinds de asielstroom

in 2015 is toegenomen de rechten van vluchtelingenkinderen in noodopvanglocaties onder druk staan. Kinderen moeten lang wachten voor hun asielverzoek in behandeling wordt genomen en in die tijd verblijven zij in noodopvanglocaties die voor lang verblijf onder de maat zijn. Ze moeten vaak verhuizen, wat onderwijs bemoeilijkt. Ook is er in de noodopvang weinig privacy, wat een normaal gezinsleven in de weg staat. →

Kinderpardon: Marcia en Gláucio

De Kinderombudsman spreekt zich in augustus 2015 uit over de op handen zijnde uitzetting van Márcia (18) en Gláucio (13). Hij noemt dit onacceptabel. Ondanks het feit dat het gezin al vijftien jaar in Nederland woont, dreigt het te worden uitgezet naar Angola. De vader van Marcia en Gláucio is een zogenaamde 1F-er; mogelijk betrokken bij oorlogsmisdaden. De vader is hiervoor echter nooit vervolgd; er was onvoldoende bewijs voor vervolging. Toch mogen Marcia en Gláucio niet in Nederland blijven vanwege de 1F-status van hun vader. Al in een vroeg stadium heeft de Kinderombudsman deze zaak bij de staatssecretaris van het ministerie van V&J aangebracht en hem gevraagd Marcia en Gláucio een verblijfsvergunning te geven. De staatssecretaris besluit uiteindelijk zijn discretionaire bevoegdheid te gebruiken, zodat Marcia, Gláucio en hun moeder mogen blijven.

D. Onderwijs

Ieder kind heeft volgens het Kinderrechtenverdrag recht op onderwijs: onderwijs dat is gericht op een zo volledig mogelijke ontplooiing van zijn persoonlijkheid, zijn talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens. In Nederland zijn er ondanks dit recht nog steeds duizenden leerplichtige kinderen die gedurende het jaar voor langere tijd geen onderwijs volgen.

Thuiszitters

Sinds zijn benoeming in 2011 ontvangt de Kinderombudsman zeer regelmatig signalen, klachten en hulpvragen over kinderen voor wie het maar niet lukt om onderwijs te volgen. Het gaat dan met name om kinderen die graag naar school willen, maar voor wie dit vanwege specifieke onderwijsbehoeften op medisch, sociaal, intellectueel of emotioneel gebied om verschillende redenen niet haalbaar is.

De Kinderombudsman heeft regelmatig de vraag gesteld waarom het niet mogelijk blijkt om deze kinderen een passende vorm van onderwijs te laten volgen. Ter beantwoording van deze vraag heeft in 2012 de Kinderombudsman besloten om uit eigen beweging een onderzoek te doen naar thuiszitters.

De Kinderombudsman pleit in dit rapport *van leerplicht naar leerrecht* (2013) voor maatwerk in het onderwijs. Voor kinderen met specifieke onderwijsbehoeften moet kunnen worden afgeweken

van de verplichting tot fysieke aanwezigheid op school, waardoor (combinaties met) andere vormen van onderwijs wettelijk mogelijk worden. Dat vraagt wel een andere manier van denken van professionals in het onderwijs: we moeten niet denken vanuit de leerplicht, maar vanuit het recht van kinderen om onderwijs te volgen.

Passend onderwijs

Ook na de invoering van de wet op het passend onderwijs heeft de Kinderombudsman vinger aan de pols gehouden. Hij heeft in 2015 onderzocht in hoeverre een jaar na dato de invoering van deze wet heeft geleid tot een passende vorm van onderwijs voor ieder kind. Hij constateert in zijn rapport *Van Leerplicht naar zorgplicht* dat er essentiële randvoorwaarden ontbreken om succesvol passend onderwijs voor alle kinderen mogelijk te maken. Zo zijn er nog steeds onvoldoende mogelijkheden om kinderen onderwijs op maat te bieden.

Pesten

De Kinderombudsman heeft zich ook ingezet om pesten in het onderwijs aan te pakken. De Kinderombudsman en de staatssecretaris van OCW sloegen in 2013 de handen ineen, nadat in korte tijd twee jongeren zelfmoord pleegde, vermoedelijk speelde pesten hier een rol. Kinderombudsman Marc Dullaert en staatssecretaris Dekker van Onderwijs presenteerden in maart 2013 gezamenlijk het Plan van Aanpak tegen Pesten, dat uiteindelijk

Bemiddeling

Kinderombudsman Marc Dullaert bemiddelt in december 2012 in de zaak rondom een 15-jarige jongen die alleen rauw voedsel eet. Bureau Jeugdzorg was een spoedprocedure gestart om deze jongen uit huis te plaatsen. Aanleiding voor dit verzoek was het feit dat deze jongen niet deelneemt aan erkend onderwijs. Dankzij de bemiddeling van de Kinderombudsman wordt de jongen niet uit huis geplaatst en gaat hij in 2013 deelnemen aan erkend onderwijs.

heeft geleid tot de wet Sociale Veiligheid die per 1 augustus 2015 van kracht is. Scholen moeten zorgen voor veiligheid. Dat wordt gemonitord en afgerekend door de onderwijsinspectie. Scholen mogen zelf de methode kiezen, maar die moet wel effectief zijn. De Kinderombudsman was in 2015 uitgenodigd door de Verenigde Naties om te vertellen over de Nederlandse aanpak van 'bullying'.

E. Internationaal

Kinderombudsman Marc Dullaert is in oktober 2014 in de General Assembly van het Europese netwerk van Kinderombudsmannen benoemd tot aankomend voorzitter. Hij is vervolgens in september 2015 als voorzitter geïnstalleerd. Het netwerk bestaat uit →

41 Kinderombudsmannen uit 33 landen. Tijdens het jaarlijks congres, dat afgelopen jaar in Amsterdam heeft plaatsgevonden, heeft de Kinderombudsman aandacht gevraagd voor de aanpak van kindermishandeling in Europa. Hij presenteerde hier zijn rapport *Tackling violence against children*. Het congres werd geopend door Marta Santos Pais, Special Representative of the Secretary-General on Violence against Children van de Verenigde Naties.

Ook heeft de Kinderombudsman in zijn rol als voorzitter van ENOC voortdurend aandacht gevraagd voor de kindvluchtelingen.

De Europese Kinderombudsmannen hebben in september – op initiatief van Marc Dullaert – *de Taskforce Children on the Move* opgericht. Deze Taskforce wil erop toezien dat Europese leiders de rechten van vluchtelingenkinderen respecteren.

Kinderombudsman Marc Dullaert presenteerde namens de Taskforce in januari 2016 het rapport *Safety and fundamental rights at stake for children on the move*. Hierin vroeg hij aandacht voor grote veiligheidsrisico's die vluchtelingenkinderen tijdens hun reis naar en door Europa ondervinden.

Kinderombudsman Marc Dullaert heeft in februari het rapport gepresenteerd en overhandigd aan Vera Jourova, EU-commissaris voor Justitie, Consumenten en Gendergelijkheid. Ook heeft hij

het rapport gepresenteerd op een bijeenkomst van het Europees bureau voor de grondrechten (Fundamental Rights agency, FRA). Met het vertrek van Marc Dullaert als Kinderombudsman wordt het ENOC-voorzitterschap inclusief de bijbehorende taken vroegtijdig beëindigd, want het is persoonsgebonden. ←

3. Feiten en cijfers

Organisatie

Het team van de Kinderombudsman bestond in 2015 uit tien bevlogen medewerkers (8,7 fte). Het team bestaat uit ombudswerkers, beleidsadviseurs, een communicatieadviseur, een management-assistent, en een Hoofd Kinderombudsman. Daarnaast huurde de Kinderombudsman voor diverse projecten en werkzaamheden externen in. Het team van de Kinderombudsman zet zich met veel enthousiasme en bezieling in voor de rechten van kinderen. De medewerkers zijn bovendien trots op hun werk. Dat blijkt ook uit het medewerkersonderzoek dat in 2015 werd gehouden.

Financiën

Het budget van de Kinderombudsman is wettelijk vastgesteld op 1.500.000 euro. Het budget is de afgelopen vijf jaar niet verhoogd, ondanks een forse toename van het aantal klachten, onderzoeken en adviezen. Hierdoor kon een aantal taken niet uitgevoerd worden. Denk bijvoorbeeld aan het doen van onderzoek op Caribisch Nederland, meer tijd besteden aan kinderparticipatie, klachten sneller afhandelen en ingaan op vele verzoeken voor het leveren van een inhoudelijke bijdrage aan diverse organisaties. De Kinderombudsman betaalt uit de 1.5

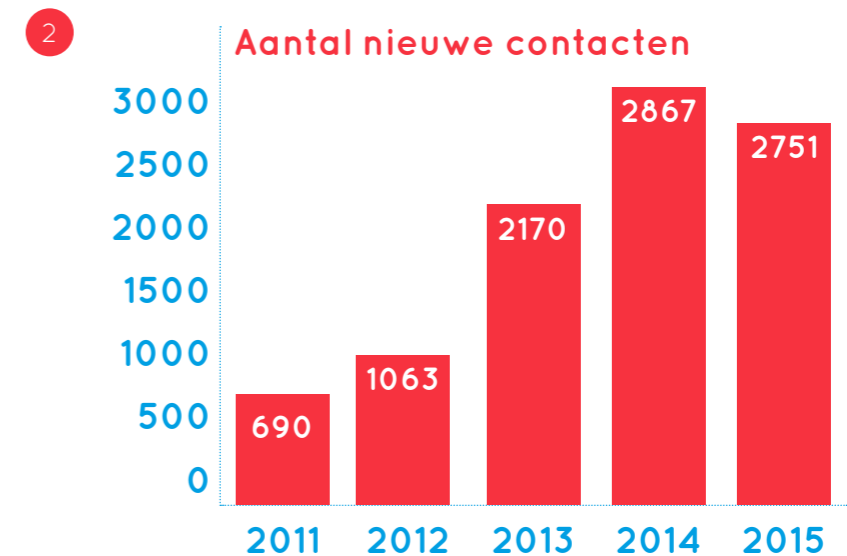
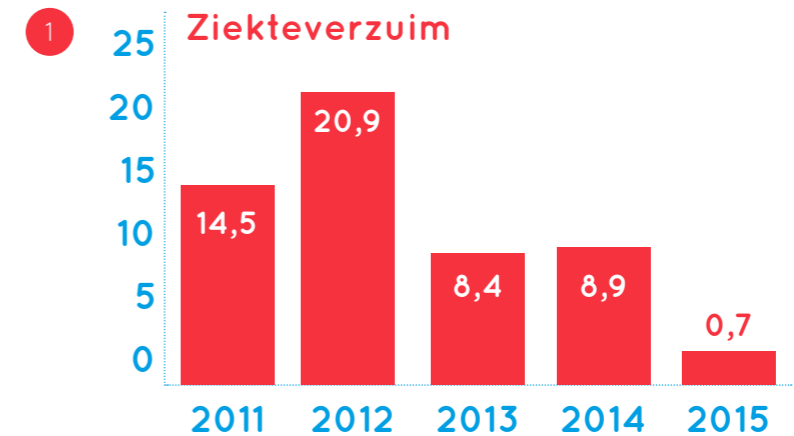
miljoen jaarlijks een bedrag van 31.000 per medewerker voor bedrijfsvoeringskosten aan het Bureau Nationale ombudsman. Dit bedroeg 310.000 euro in 2015.

Klachtbehandeling in cijfers

De Kinderombudsman is vijf dagen per week bereikbaar voor vragen over kinderrechten en het Kinderrechtenverdrag. Ook kan iedereen bij de Kinderombudsman terecht die vindt dat er kinderrechten worden geschonden. Dan kan er een klacht of een signaal worden ingediend. Het team van de Kinderombudsman beantwoordt de vragen en beoordeelt de klachten van burgers over het schenden van kinderrechten door de overheid, organisaties in de jeugdzorg, gezondheidszorg, kinderopvang of het onderwijs. Niet alleen kinderen nemen contact op met de Kinderombudsman, maar ook ouders, grootouders, pleegouders, broers en zussen en professionals.

De Kinderombudsman is in 2015 2.751 keer benaderd met vragen, hulpverzoeken, signalen en klachten. Dat is bijna net zoveel als in 2014. Het aantal contacten in 2015 is met bijna 350% toegenomen ten opzichte van 2011, het jaar waarin de Kinderombudsman is gestart. Door de

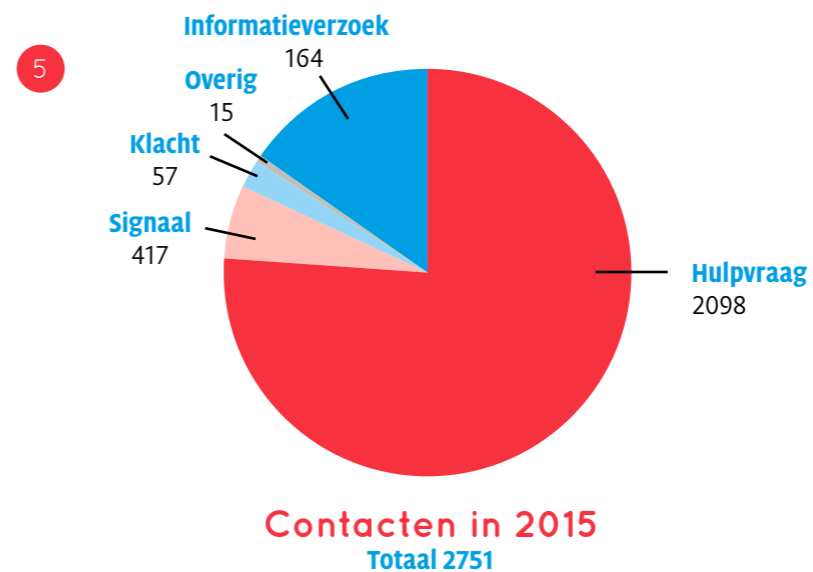
platte organisatiestructuur, efficiënt werken en de nauwe samenwerking tussen de Kinderombudsman en zijn team konden we dit aan. De werkdruk wordt als (te) hoog ervaren. →



3 Budget
 €
 1.500.000

4 De vijf onderwerpen waarover het meest contact opgenomen is in 2015:

1.	Jeugdhulp	933
2.	Onderwijs	670
3.	Omgang	382
4.	Vreemdelingenrecht	185
5.	Gezondheidszorg	149



4. Onderzoeken

In dit overzicht vindt u de onderzoeken die de Kinderombudsman de afgelopen vijf jaar heeft uitgevoerd. Onderzoeken op basis van individuele klachten zijn niet opgenomen in dit overzicht, maar deze rapporten worden wel gepubliceerd op de website dekinderombudsman.nl

30 maart 2016

[Verkenning naar de kindvriendelijke advocatuur.](#)

Een onderzoek naar de rol van de advocaat als preventieve schakel bij (v)chtscheidingen

18 maart 2016

[De zorg waar zij recht op hebben III](#)

Derde rapport over toegang en kwaliteit jeugdhulp

25 februari 2016

[Wachten op je toekomst II](#)

Rapport over de rechten van kinderen in de noodopvang

11 februari 2016

[Neem mij\(n klacht\) serieus!](#)

Rapport over klachtrecht in gesloten jeugdzorginstellingen en JJI's

25 januari 2016

[Safety and fundamental rights at stake for children on the move](#)

Rapport over de rechten van kinderen op de vlucht naar Europa

8 december 2015

[Kinderrechtenmonitor 2015](#)

28 oktober 2015

[De zorg waar zij recht op hebben II](#)

Tweede rapport over toegang en kwaliteit jeugdhulp 2

26 september 2015

[Attacking violence against children in Europe](#)

Onderzoek naar de aanpak van kindermishandeling in Europa

8 september 2015

[Van leerplicht naar zorgplicht.](#)

Adviesrapport over de invoering van het Passend Onderwijs een jaar na dato

2 juli 2015

[Veiligheid voorop](#)

Onderzoek ism de Nationale ombudsman naar de rol van politie bij problemen bij de nakoming van een omgangsregeling

21 mei 2015

[Ik kan het \(niet\) zelf](#)

Adviesrapport over de jeughulp na de achttiende verjaardag

17 april 2015

[De zorg waar zij recht op hebben I](#)

Eerste rapport over toegang en kwaliteit jeugdhulp

16 december 2014

[Kinderrechtenmonitor 2014](#)

21 mei 2014

[Van papier naar werkelijkheid](#)

Adviesrapport over de preventie van kindermishandelingen in gemeenten

31 maart 2014

[Vechtende ouders, het kind in de knel](#)

Adviesrapport over het verbeteren van de positie van kinderen in vchtscheidingen

10 december 2013

[Is de zorg gegrond?](#)

Analyse van het feitenonderzoek aan de basis van ingrijpende jeugdzorgbeslissingen

17 september 2013

Kinderrechtenmonitor 2013

5 juli 2013

Kinderen in Armoede

Onderzoek naar het gemeentelijk beleid voor kinderen in armoede

16 mei 2013

Van Leerplicht naar leerrecht

Adviesrapport over waarborging van het recht op onderwijs nav het onderzoek naar thuiszitters

15 mei 2012

Kinderrechtenmonitor 2012

6 mei 2013

Gezinshereniging

Onderzoek naar beleid en uitvoering 2008-2013

2 april 2013

DNA

Onderzoek bij veroordeelde minderjarigen

25 maart 2013

Plan van aanpak tegen pesten

(i.s.m. ministerie van OCW)

6 november 2012

Ondertoezichtstelling bij omgangsproblemen

Onderzoek n.a.v. klachten en signalen over de Bureaus Jeugdzorg (ism Nationale ombudsman)

5 juli 2012

Bijzondere curator, een lot uit de loterij?

Adviesrapport over waarborging van de stem en de belangen van kinderen in de praktijk

8 maart 2012

Wachten op je toekomst I

Adviesrapport over de positie van en toelatingscriteria voor vreemdelingenkinderen

Colofon

De Kinderombudsman

Postbus 93122

2509 AC Den Haag

0800-876 54 32

(maandag tot en met vrijdag van 12.00 tot 17.00 uur)

info@dekinderombudsman.nl

www.dekinderombudsman.nl

31 maart 2016

KOM012/2016